

Sygn. akt IV U 234/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2016r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Lidia Łataś

Protokolant Katarzyna Kilan

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2016r. w Częstochowie

sprawy Z. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania Z. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 28 stycznia 2016r. Nr (...)

oddala odwołanie

Sygn. akt IV U 234/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 stycznia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił ubezpieczonemu Z. B. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy podniósł, iż ubezpieczony nie spełnia warunków wymaganych art. 32 w związku z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Organ rentowy na dzień 1 stycznia 1999r. uznał za udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 27 lat, 2 miesięcy i 12 dni. ZUS nie uznał ubezpieczonemu żadnego okresu za wykonywany w warunkach szczególnych, bowiem nie zostało przedłożone żadne świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył ubezpieczony. Domagał się przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Wnosił o uwzględnienie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu od 1 września 1970r. do 30 listopada 1986r., w którym był zatrudniony w Zakładach (...), w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej (...) oraz w (...) Przedsiębiorstwie (...). Szeroko opisywał wykonywane w spornym okresie czynności i panujące warunki pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wywodząc jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Z. B. urodził się (...), wniosek o emeryturę zgłosił

w dniu 26 stycznia 2016r. Organ rentowy uznał za udowodnione na dzień 1 stycznia 1999r. okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 27 lat, 2 miesiące i 15 dni. ZUS nie uznał ubezpieczonemu żadnego okresu pracy za wykonywany w warunkach szczególnych. Ubezpieczony jest członkiem OFE.

Ubezpieczony od 1 września 1970r. był zatrudniony w (...) Zakładach (...). Odwołujący początkowo był uczniem praktycznej nauki zawodu i jednocześnie uczęszczał do (...) Szkoły (...). Nauka trwała 2 lata i była zorganizowana w ten sposób, że 3 dni w tygodniu odwołujący miał zajęcia praktyczne na zakładzie, a 3 dni naukę w szkole. Naukę w (...) Szkole (...) ukończył w w czerwcu 1972r. Po ukończeniu szkoły podjął pracę na wydziale tkalni, jako nastawiacz maszyn. Od 1 marca 1973r. powierzone zostały mu obowiązki klejarza osnów, a od 1 lipca 1976r. ponownie nastawiacza maszyn. Pracę wykonywał do 26 kwietnia 1977r. Odwołujący w okresie od 27 kwietnia 1977r. do 6 kwietnia 1979r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Po wojsku pracę podjął z dniem 2 maja 1979r. jako nastawiacz maszyn. W późniejszym okresie od 24 lutego 1979r. został przeniesiony do wydziału gospodarczego, pracował jako

Elektromonter ds. urządzeń wagonowych i rewident wagonów. W takim charakterze pracował do rozwiązania stosunku pracy z dniem 31 marca 1982r.

Wnioskodawca w okresie od 1 kwietnia 1982r. do 22 sierpnia 1983r. był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W., gdzie pracował w charakterze magazyniera.

W okresie od 19 października 1983r. do 30 listopada 1986r. odwołujący był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...), gdzie pracował jako nastawiacz maszyn, a następnie mistrz.

dowód: akta ZUS, dokumenty z okresu pracy w (...) (k. 11-15 akt), umowa członkostwa w OFE (...) (k. 16-18 akt), opinia dot. ubezpieczonego

z (...) (k. 36 akt), pozwolenie na prowadzenie wózków akumulatorowych (k. 37 akt) oraz wyjaśnienia ubezpieczonego (k. 38-39 akt).

Odwołanie jest nieuzasadnione.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS, ubezpieczonym urodzonym przed 1 stycznia 1949r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust.1. Ust. 2 art. 32 ustawy stanowi, iż za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. W ust. 4 powołanego art. 32 ustawy wskazano, iż wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na

podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych tj. rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Do uzyskania prawa do emerytury wymagany jest dla mężczyzny okres zatrudnienia w wymiarze 25 lat /§3/. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli osiągnie wiek emerytalny, wynoszący dla mężczyzn 60 lat, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych /§ 4 ust. 2/. Praca w warunkach szczególnych winna być wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku /§ 2 ust. 1/.

Ubezpieczony co prawda na dzień 1 stycznia 1999r. wykazał 25-letni okres składkowy i nieskładkowy oraz w dniu 17 grudnia 2015r. osiągnął 60 rok życia. Nie udowodnił jednak na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych. Ponadto nie złożył wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Wskazać należy, iż wszystkie okresy, których ubezpieczony domaga się uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych, tj. od 1 września 1970r. do 31 marca 1982r. w (...) Zakładach (...), od 1 kwietnia 1982r. do 22 sierpnia 1983r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. oraz od 19 października 1983r. do 30 listopada 1986r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) stanowią łącznie 16 lat, 1 miesiąc i 15 dni.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwala jednak w znacznej części na uwzględnienie wymienionych okresów do stażu pracy w warunkach szczególnych. Po pierwsze brak jest podstaw do uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu praktycznej nauki zawodu w (...) Zakładach (...) od 1 września 1970r. do 30 czerwca 1972r. (1 rok i 10 miesięcy). W myśl § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. z 1983r. Nr 8, poz. 43 ze zm.) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani są do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu. Z kolei zgodnie z art. 13 ust. 3 tej ustawy do czasu pracy młodocianych wlicza się czas doksztalcania określonego w art. 12 ust. 2 i 3 bez względu na to, czy nauka odbywa się w godzinach pracy czy poza godzinami pracy, jednakże w wymiarze nie większym niż 18 godzin tygodniowo. Z regulacji tej wynika, że osoba będąca uczniem w(...)Szkole (...)nie może wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy prac określonych w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, z którymi łączyło się wykonywanie zatrudnienia na stanowisku pracy, do której był przyuczony. Doksztalcanie w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. nie oznaczało bowiem nic innego jak zajęcia teoretyczne w warunkach szkolnych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2009r., sygn. II UK 334/08, OSNP 2010/23-24/294).

Już tylko nieuwzględnienie tego okresu powoduje, że ubezpieczony nie wykaże 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Ponadto ze zgromadzonej dokumentacji wynika, iż ubezpieczony w trakcie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) odbywał zasadniczą służbę wojskową. Ubezpieczony został zwolniony z pracy w dniu 26 kwietnia 1977r. w związku z powołaniem do odbycia służby wojskowej. Służbą tą odbywał do 6 kwietnia 1979r., a po jej odbyciu został zatrudniony od 2 maja 1979r. Tym samym okres od 7 kwietnia do 1 maja 1979r., tj. 26 dni między zakończeniem służby wojskowej, a ponownym podjęciem pracy nie powinien zostać uwzględniony do stażu pracy (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 października 2005r., sygn. III AUa 1336/04, LEX nr 175549, OSA 2006/5/14) i okres ten prawidłowo nie został uwzględniony przez ZUS do okresów składkowych lub nieskładkowych. Okres ten nie może być również brany pod uwagę przy ustalaniu stażu pracy w warunkach szczególnych.

Brak jest także możliwości uwzględnienia do okresów pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w W. od

1 kwietnia 1982r. do 22 sierpnia 1983r. (1 rok, 4 miesiące i 22 dni). Zarówno ze złożonych w ZUS dokumentów, jak i z wyjaśnień samego ubezpieczonego wynika, że w całym wymienionym okresie był członkiem tej Spółdzielni. Jest to istotne o tyle, iż z powołanego wyżej przepisu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach wynika, że przewidziana w nim możliwość przyznania emerytury w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 tej ustawy dotyczy przypadków wykonywania pracy tylko przez pracowników. Takie ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury jedynie do wypadków świadczenia pracy w charakterze pracownika nie jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania. Wskazać należy, iż jak wynika pośrednio z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004r. (sygn. P 17/03, OTK ZU 2004 nr 6a) o ile nie ma podstaw do różnicowania uprawnień do emerytury w zależności od rodzaju zakładu pracy (pracodawcy), w którym pracownik jest zatrudniony, o tyle nie kwestionuje się ograniczenia prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na wykonywanie zatrudnienia tylko w charakterze pracownika. Takie zróżnicowanie uprawnień podmiotów ma charakter elementarny i wiąże się ze szczególnymi cechami stosunku pracy, które jakościowo odróżniają go od innych stosunków prawnych, w tym także i takich, w ramach których świadczona jest praca. Wykonywanie zatrudnienia w ramach stosunku pracy daje podstawę wyodrębnienia określonej grupy osób i usprawiedliwia inne ich traktowanie w regulacjach prawa pracy aniżeli osób, które statusu takiego nie mają. Prawo i obowiązek świadczenia pracy ubezpieczonego wynikał ze stosunku członkostwa w spółdzielni. Z tym stosunkiem z kolei wiąże się między innymi prawo udziału w zarządzaniu spółdzielnią poprzez jej organy oraz inne rozwiązania instytucjonalne właściwe ruchowi spółdzielczemu, co ma określony wpływ na sposób organizacji pracy, podporządkowanie w procesie jej świadczenia oraz w zasadach wynagradzania. Zestawienie ze stosunkiem pracy stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej wykazuje właściwości jakościowo różne. Nie ma więc podstaw, by zaliczyć okres członkostwa w RSP jako okres zatrudnienia w szczególnych warunkach z tej racji, że w tym czasie pracę wykonywał w takim samym sposób jak pracownik, bo pracownikiem nie był. Z członkostwem w spółdzielni wiąże się zarówno możliwość wykonywania pracy, jak i możliwość zarządzania w spółdzielni, również w zakresie świadczenia pracy przez pracowników i członków spółdzielni. Ustawodawca w sposób szczególny ukształtował wysokość i zasady opłacania składek na ubezpieczenie w zależności od tego, czy ubezpieczony wykonywał pracę jako pracownik, czy też jako inna osoba zatrudniona. Ze świadomością tego ustawodawca w przepisach dotyczących wcześniejszej emerytury ukształtował prawo do niej, wiążąc je jedynie z osobami zatrudnionymi w ramach stosunku pracy (pracownikami). Należy pamiętać, że do pracy wykonywanej przez członków spółdzielni zastosowanie mają tylko niektóre, nieliczne (ochronne) przepisy prawa pracy. Decydującą jest natomiast ocena, czy praca wykonywana jest na podstawie stosunku pracy, a więc w charakterze pracownika, czy też na podstawie innego stosunku zatrudnienia. Nie ma więc podstaw, by zaliczyć mu ten okres jako okres zatrudnienia w szczególnych warunkach z tej racji, że w tym czasie pracę wykonywał jak pracownik, bo pracownikiem nie był.

W sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 13 maja 1999r., sygn. II UZ 52/99, OSNP 2000/15/601).

Istota decyzji organu rentowego polega na rozstrzygnięciu o prawie do konkretnego świadczenia (lub o jego wysokości) jako całości, a nie o poszczególnych elementach składających się na to prawo. Sąd stwierdzający spełnienie przez ubezpieczonego jednego lub więcej warunków powstania prawa do świadczenia, nie może ustalić tego w sentencji wyroku, przy jednoczesnym oddaleniu odwołania ubezpieczonego od niekorzystnej dla niego decyzji organu rentowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2000r., sygn. akt II UKN 147/00, OSNP 2002/16/389).

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury.

W związku z powyższym sąd rozpoznając odwołanie od takich decyzji orzeka

o ich zasadności pod kątem prawa do wnioskowanego świadczenia. W sytuacji braku możliwości wykazania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych nawet ustalenie, iż okresie pracy w (...) Przedsiębiorstwie (...) oraz w pozostałym okresie pracy w (...) Zakładach (...) wykonywał pracę w warunkach szczególnych, skutkowałoby oddaleniem odwołania.

W związku z powyższym sąd nie przeprowadzał szerszego postępowania dowodowego w celu ustalenia charakteru pracy ubezpieczonego w tych okresach, bowiem w tej sytuacji była to okoliczność nieistotna dla rozstrzygnięcia sprawy. Ubezpieczony nie posiada innych okresów pracy w szczególnych warunkach, albowiem od 5 lutego 1987r. prowadził działalność gospodarczą i podlegał ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu lub ubezpieczeniom społecznym rolników. W okresach tych nie miał więc statusu pracownika w rozumieniu powołanych przepisów.

W konsekwencji uznając zaskarżoną decyzję za prawidłową Sąd, na podstawie wyżej powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie ubezpieczonego.